

STANE SE INSTITUCIONÁLNÍ EKONOMIE PARADIGMATEM 21. STOLETÍ?

Milan Sojka

Úvodem

Základní tezí mého příspěvku je tvrzení, že se nacházíme v období, kdy probíhají zásadní změny jak v sociálně-ekonomickém vývoji, tak v ekonomické teorii, v níž začíná proces změny paradigmat. Neoklasická ekonomie se dostává při vysvětlování současného sociálně-ekonomického vývoje do stále větších problémů. Jedním z jejich hlavních nedostatků je ignorování role institucí v sociálně-ekonomickém vývoji. Zvláště názorně se to projevilo při vysvětlování transformace ekonomik sovětského typu do podoby kapitalistické tržní ekonomiky. Při vysvětlení těchto procesů byly nesporně mnohem úspěšnější institucionální teorie. Můžeme si tedy položit otázku, zda se institucionální ekonomie stane paradigmatem 21. století. Podle mého názoru institucionální ekonomie jako taková nemá sama o sobě potenciál neoklasické paradigma plně nahradit, může však při vzniku nového paradigmatu hrát velmi podstatnou úlohu. Nové paradigma může být pravděpodobně výsledkem syntézy evolučního institucionalismu a postkeynesovské ekonomie, případně některých dalších teoretických koncepcí.

Velká transformace

Posledních dvacet či třicet let žijeme v čase významných změn, které se dotýkají v té či oné míře snad všech stránek našeho života. Současná společnost a její ekonomika procházejí zásadní transformací, která nabývá globálních rozměrů. Jde o „velkou transformaci“ ve smyslu Karla Polanyiho (Polanyi, 2006). Jedná se o procesy spojené s přechodem od industriální k postindustriální společnosti či postkapitalistické společnosti (Drucker, 2003) či přechodem ke společnosti a ekonomice založené na znalostech, jež jsou úzce spjaty s nástupem nových informačních a komunikačních technologií.

Podle Hanse van Zona se jedná o přechod od „...‘fordistického’ technicko-ekonomického paradigmatu založeného na energeticky náročných výrobních systémech a službách k novému technicko-ekonomickému paradigmatu nového věku založenému na výrobních systémech a službách náročných na znalosti“ (van Zon, 2000, s. 69). Podle téhož autora „charakteristiky ekonomiky založené na znalostech přesunují ohnisko pozornosti z konkurence ke spolupráci. Celková inovační výkonnost ekonomiky

nezávisí již v takové míře na tom, jakou výkonnost mají její konkrétní formální instituce (firmy, výzkumné ústavy, univerzity), závisí však více na tom, v jaké vzájemné interakci jsou jako prvky kolektivního systému tvorby a používání znalostí a na jejich souhrě se zvláštními institucemi“ (van Zon, 2000, str. 68).

V průběhu těchto transformačních procesů dochází k proměnám výrobních a obchodních struktur, vzniká nový typ spolupráce konkurenčních společností v rámci produkčních, distribučních a prodejních sítí, které stále více překračují hranice národních států. Národní státy ztrácejí svou tradiční suverenitu a je třeba redefinovat jejich funkce. V této souvislosti se píše stále více o krizi národních států, o jejich oslabování, avšak v mnoha sociálních funkcích jsou v podstatě nenahraditelné. Již v polovině 70. let vyvolaly tyto změny krizi tradiční neokeynsovské makroekonomické politiky plné zaměstnanosti a krizi státu blahobytu v té podobě, v níž se formoval ve vyspělých zemích po druhé světové válce. Důsledkem je silící volání po reformách v sociální oblasti. Redefinice úlohy národních států i potřebné reformy až dosud nevycházejí důsledně z nového sociálně-ekonomického paradigmatu společnosti založené na znalostech, protože to se dosud nalézá ve stadiu zrodu. Na mnohé otázky, které nás v této souvislosti znepokojují, až dosud postrádáme přesvědčivou odpověď. Pokusy reagovat na ně v kontextu dožívajícího paradigmatu industriální společnosti, jež v ekonomii reprezentuje zejména neoklasická ekonomie, nevedou k úspěchu. Spíše jsou často dokladem jejího selhávání při analýze soudobých sociálních a ekonomických procesů. Proměny, kterými soudobá společnost prochází, budou vyžadovat nové teoretické přístupy při řešení otázek vztahu sociálních a ekonomických cílů s ohledem na široce pojatou kvalitu života, překonání úzkého užitkově spotřebního přístupu k životu ve společnosti masové spotřeby, která ve stále vyšší míře mrhá zdroji, změny v přístupu k tržní ekonomice, vztahu trhu a státu, společnosti a životního prostředí i nové přístupy k vysvětlení základních makroekonomických i mikroekonomických problémů.

Globalizaci provázejí významné změny produkčních systémů i vztahů mezi politikou a ekonomikou. Tyto změny nejsou zdaleka pouze pozitivní. Na jedné straně rychle narůstá bohatství, na druhé však dochází ke zvyšování chudoby v absolutním i v relativním smyslu. Aktivita nadnárodních a mezinárodních společností vedou ke snižování odpovědnosti těchto firem k tradičním zájmovým skupinám, jako jsou zaměstnanci, dodavatelé, spotřebitelé i místní komunity. „Zdá se, že kapitál získal novou svobodu. Již se nemusí zodpovídat lidem v zemích, kde vytváří své zisky. V tomto smyslu získala ekonomická moc extrateritoriální statut“ (Screpanti, Zamagni, 2005, s. 457). Zájmy těchto společností se při sledování ziskového motivu často dostávají do konfliktů se zájmy národních států. Tyto procesy vyúsují v krizi národního státu i v krizi státu blahobytu, které však neznamenají jejich demontáž v duchu extrémně liberálních koncepcí. Nutné jsou však zásadní změny jejich postavení i funkcí. Udržení státu blahobytu si vyžaduje přechod ke společnosti a ekonomice založené na znalostech. Na podporu tohoto tvrzení lze připomenout úspěšný vývoj skandinávských zemí v posledních letech.

Nejrychleji se v globalizovaném světě rozvíjí finanční globalizace. Tyto rychlé přesuny kapitálu způsobují spekulativní bubliny spojené s růstem hodnoty aktiv, jež již nemá žádný vztah k tzv. fundamentálním veličinám. Ultraspekulativní chování

investorů způsobuje nárůst nestability soudobého kapitálu a vyvolává hluboké regionální a lokální krizové otřesy (viz blíže Minsky, 1982, Stiglitz, 2003), jichž jsme v současnosti svědky. Současné globální finanční krize jsou důsledkem deregulace spojené s nástupem nové pravice, jejíž hospodářsko-politická opatření vycházela ze směřu neokonzervativní ekonomie. V globalizovaném světě se stále více ukazuje, že je nezbytné vytvořit účinné regulační nástroje na celosvětové úrovni. Existující mezinárodní instituce, jako jsou MMF a Světová banka, současným požadavkům již zřejmě neodpovídají. Zvyšující se nestabilita si vyžaduje efektivně koncipované regulační nástroje na národní i na mezinárodní úrovni. Jejich vznik je kriticky závislý na rozvinutí nového paradigmatu ekonomické teorie, jehož významnou složkou bude teorie institucionální ekonomie vhodně zakomponovaná do ekonomické teorie.

Je přechod k novému paradigmatu v ekonomické vědě nutný?

Dosud převažující neoklasická ekonomie, která představuje euklidovsko-karteziánské paradigma v ekonomické vědě, naráží ve svém současném vývoji na vážné obtíže při vysvětlování ekonomických jevů a procesů spojených s integrací a globalizací, s nástupem nové ekonomiky i se vznikem společnosti hojnosti. Navíc nedokáže nabídnout účinné cesty ke snížení míry nestability soudobých globálních sociálně-ekonomických systémů. Je založena na hluboké víře ve vnitřní rovnovážné vlastnosti trhu. Ty však ani nedokáže dostatečně přesvědčivě vysvětlit. Jak ukazuje současná finanční krize následovaná recesí globálních rozměrů, platí i nadále teze J. M. Keynesa, že kapitalistická tržní ekonomika je svou povahou nestabilní a že je její vývoj založen na důvěře.

Neoklasická ekonomie vybudovala svůj teoretický systém na principu vzácnosti a předpokladu fundamentální racionality ekonomického člověka, který maximalizuje svůj užitek v podmínkách vzácnosti. Tato východiska se dostávají stále více do obtíží v souvislosti s přechodem kapitalistické tržní ekonomiky k technologiím umožňujícím masovou produkci v průmyslu i zemědělství, a zejména s nástupem odvětví nové ekonomiky. Vzácnost, která se dnes vztahuje především na neobnovitelné přírodní zdroje a jež do budoucna v souvislosti s klimatickými změnami může např. v případě pitné vody nabývat v některých regionech dramatické povahy, je ve stále větší míře kombinována s přebytkem zemědělské a průmyslové produkce, jež je reprodukována mnohdy s klesajícími náklady a rostoucími kvalitativními parametry (zejména v oborech spojených s výpočetní technikou). Optimální alokace ekonomických zdrojů, jak o ní píše neoklasická ekonomie, není rozhodně typickým charakteristickým rysem soudobé tržní kapitalistické ekonomiky. Konzumní způsob života, který umožňuje masová výroba, je spojen s obrovským plýtváním ekonomickými zdroji, jehož součástí je i inovační cyklus orientovaný na krátkou vestavěnou životnost produkce záměrně vedoucí v mnoha případech k nucenému vyřazování funkčních výrobků, které již nejsou s novou generací obdobných produktů kompatibilní. To je typické zejména pro informační technologie.

Neoklasická teorie chování spotřebitele, která svými východisky odráží stylizované poznatky individuální psychologie poslední třetiny 19. století a pracuje s předpokladem

maximalizace užitku, se v podmínkách soudobé společnosti stává již zcela neadekvátní. Úsilí o co nejvyšší spotřebu přináší klesající uspokojení v důsledku složitých vztahů mezi základními a vyššími potřebami. Je jen zdánlivým paradoxem, že obyvatelé tichomořského ostrovního státu Vanuatu jsou dnes podle „indexu šťastné planety“, který vyjadřuje kvalitu života v porovnání s jeho dopadem na životní prostředí, zjištěvaného nadací New Economic Foundation, nejšťastnějšími obyvateli Země. Tato země však rozhodně nepatří k těm, které vytvářejí nejvyšší HDP na obyvatele, a její obyvatelé ke svému životu nevyužívají nejmodernější vynálezy v oblasti komunikačních a informačních technologií. Daleko za nimi skončili obyvatelé vyspělých zemí (paradoxem je, že žádná země ze skupiny G8 není mezi prvními 50 zeměmi, USA skončily na 150. a Česká republika na 180. místě). K vysvětlení mnohých z výše zmíněných problémů mají mnohem blíže některé alternativní směry soudobého ekonomického myšlení, jako je postkeynesovská ekonomie a institucionalismus.

Jak píše Ernesto Screpanti a Stefano Zamagni v předmluvě své učebnice dějin ekonomických teorií: „Stav krize, jímž se vyznačuje naše disciplína (tj. ekonomická věda) v posledních třiceti letech, se dnes jeví ještě zřejmější, než když jsme psali první vydání této knihy (vyšlo v roce 1993, poznámka autora). Věříme, že to však bude zdravá krize. Krize může být i revolucí. Netváříme se, že víme, co se s ekonomickou vědou stane v průběhu následujících dvaceti či více let, zdálo se nám však důležité vyjasnit příčiny, proč se podle našeho názoru nacházíme uprostřed krize základů (ekonomie), jež může vést k tomu, že historie začne opět od Adama“ (Screpanti, Zamagni, 2005, s. V).

Prožíváme krizi neoklasického paradigmatu v ekonomii a částečně se již rýsují hlavní charakteristiky jeho nástupce. Doufáme, že již začala „ensteinovská revoluce“ v ekonomii a že v ní sehraje zásadní úlohu ty vědecko-výzkumné programy ve smyslu Imre Lakatoše, jejichž východiska budou postavena na principu reprodukovatelnosti, na pojetí člověka jako společenské bytosti, na koncepci kvality života, na uznání významu vývoje v historickém čase a úlohy institucí v utváření sociálně ekonomických procesů. Dalším rysem nesporně musí být princip trvale udržitelného rozvoje respektujícího přírodu. V jeho rozvoji by měla zásadní úlohu sehrát postkeynesovská ekonomie, některé proudy široce pojeté institucionální ekonomie a nové keynesovské ekonomie.

Některé zdroje nového paradigmatu v soudobých alternativních ekonomických teoriích

V předchozím textu jsem zformuloval základní argumenty, které podle mého názoru povedou k nezbytnosti nahrazení neoklasické ekonomie hlavního proudu novým paradigmatem a načrtl jeho hlavní rysy. Vzhledem k nutnosti pochopit do hloubky úlohu institucí v sociálně-ekonomickém vývoji bude jedním z rozhodujících charakteristických rysů ekonomické teorie 21. století rozpracovaná institucionální teorie. Nemyslím, že by mohla být institucionální ekonomie v dnes známých podobách rozpracována přímo do podoby nové ekonomie hlavního proudu. Bude se spíše jednat o syntézu, v níž však bude mít teorie institucí zásadní úlohu.

Vzhledem k tomu, že deregulační opatření prosazovaná od počátku 80. let 20. století měla významně destabilizační důsledky, měly by ze současných finančních krizí

a v jejich důsledku vzniklých recesí vyjít značně oslabeny všechny teoretické směry, které spoléhají na samoregulační schopnosti trhu a zdůrazňují jejich schopnost obnovovat rovnováhu. V tomto smyslu bychom mohli mluvit o konci tržního fundamentalismu, jehož argumentace ztratila přesvědčivost. Vedle oslabení neoklasické ekonomie by to mělo znamenat i slábnutí vliv neorakouské školy, zejména v jejich extrémních anarchokapitalistických podobách.

Přesvědčivá východiska nové syntézy by mohla přinést zejména postkeynesovská ekonomie, především ty její proudy, které se po druhé světové válce snaží formulovat vlastní syntézu institucionálních a postkeynesovských teorií. Mezi takové autory patřili mj. Dudley Dillard, Hyman Minsky, Paul Davidson či John Kenneth Galbraith.

Paul Davidson a Hyman Minsky rozpracovali v průběhu 70. a 80. let 20. století institucionálně-strukturální přístup k postkeynesovské teorii peněz. Oba ve svých dílech vycházeli především z Keynesovy *Obecné teorie* a z jeho článků z roku 1937. Keynesovu teorii peněz interpretovali do podoby svébytné strukturálně-institucionální verze teorie endogenní povahy nabídky peněz. Tyto koncepce chápou peníze jako společenskou instituci a zdůrazňují jejich funkci jako nástroje potlačování nejistoty. Důraz kladou na jejich schopnost přenášet hodnoty v čase.

Peníze však mají i podle této teoretické koncepce rozporný dopad na dynamiku kapitalistické tržní ekonomiky. Na jedné straně vytvářejí prostor pro růst investic, který přesahuje možnosti samofinancování, na druhé straně zvýrazňují vnitřní nestabilitu kapitalistické tržní ekonomiky, zejména tam, kde se stávají nástrojem spekulativního financování. Důsledkem může být vznik katastrofických finančních krizí. Takto reinterpretoval Keynesovu *Obecnou teorii* jako teorii finanční nestability Minsky ve své známé hypotéze nestability kapitalismu.

Míru nestability kapitalistické tržní ekonomiky na přelomu 70. a 80. let 20. století podle nich zvýšily deregulace a inovace na finančním trhu. Ty ještě více redukovaly úlohu centrální banky při ovlivňování úvěrové krece peněz. Jedná se o nástroje (např. vzájemné fondy na peněžním trhu, trh eurodolarů apod.), které vytvářely nové zdroje financování investičních akcí, na které banky s ohledem na neúměrné riziko odmítaly poskytovat úvěry. Po roce 1980 se zejména v USA v důsledku deregulace bankovníctví spektrum těchto nástrojů dále rozšířilo. Sofistikované finanční deriváty se nakonec staly zdrojem současné finanční krize.

Trh je v těchto koncepcích považován za instituci, která je svou povahou vnitřně nestabilní. K její stabilizaci vždy v historii sloužily instituce jak neformální, tak stále více formální. Jak zdůraznil již jeden z zakladatelů amerického institucionalismu John Rogers Commons, trh vznikl zároveň se státem a jeho právními institucemi, protože na trhu běžně vznikají konfliktní situace, které mohou vést ke katastrofickým důsledkům. Proto je nutné, aby stát plnil úlohu arbitra. Dobře fungující trh si vyžaduje kolektivní jednání v zájmu předcházení konfliktů, případně jejich řešení. Názornou ukázkou, jak by tržní ekonomika fungovala bez fungujícího státu a jeho institucí, dnes představuje např. Somálsko. Tuto stabilizační úlohu institucí rozebírali mnozí institucionální ekonomové. Nové paradigma by se mělo o jejich teoretický přínos opírat a institucionální teorii významně rozpracovat.

Důležitým zdrojem nového paradigmatu by se měl stát i odkaz Johna K. Galbraitha. Jeho význam pro nové paradigma spočívá zejména v jeho přesvědčivé kritice neoklasické ekonomie. Galbraithův přínos ekonomické vědě není v soudobé ekonomické teorii, s výjimkou institucionální a postkeynesovské ekonomie, dostatečně docenován. Mnohé jeho teoretické koncepce jsou vysoce aktuální a v budoucnu podle mého názoru získají na významu. Podle mne se jedná zejména o tři zásadní okruhy problémů.

Prvním je nesporně přesvědčivá kritika neoklasické ortodoxní ekonomie, která vybízí k zásadnímu přebudování ekonomie, má-li se stát z ideologie vědou. Jeho kritika zpochybňuje základní východiska neoklasické ekonomie: obecnost principu vzácnosti jako fundamentálního principu, na němž jsou neoklasické teorie postaveny, suverenitu spotřebitele, tržní tvorbu cen aj. Tato kritika je postupně rozvíjena od *Společnosti hojnosti* ke knize *Ekonomika a veřejné cíle* (zejména v kapitole *Prales*).

Druhým je analýza problémů blahobytu a společnosti, jejíž ekonomika není založena na vzácnosti, nýbrž na hojnosti, a jejíž zdroje jsou nerovnoměrně rozdělovány mezi veřejnou a soukromou spotřebou. Neplatí-li suverenita spotřebitele, jsou-li jeho „preferenc“ formovány reklamními a marketingovými nástroji, mohou mu „suverénní“ firmy vnutit téměř cokoli, aniž by to uspokojovalo jakoukoli potřebu. Místo racionální alokace zdrojů v podmínkách vzácnosti, o níž tak přesvědčivě pojednává neoklasická ekonomie, bychom měli upřít pozornost spíše na masové mrhání zdroji v podmínkách soudobé konzumní kapitalistické tržní ekonomiky, jež jde na úkor kvality života.

Třetím okruhem je analýza úlohy vědy a vysoce kvalifikovaných pracovníků v transformaci od industriální k postindustriální společnosti (*Nový industriální stát*). V tomto směru se stal Galbraith předchůdcem koncepcí společnosti a ekonomiky vědění.

Významnými zdroji nového paradigmatu se nesporně stanou díla mnoha dalších soudobých institucionálních ekonomů. Jsem však přesvědčen, že v tomto směru sehraji důležitější úlohu soudobí pokračovatelé odkazu amerického institucionalismu než autoři nové institucionální ekonomie či konstitucionální ekonomie, které jsou metodologicky příliš poplatné metodologickému individualismu. Mezi těmito autory bych chtěl upozornit zejména na dílo britského ekonoma Geoffreya Hodgsona, který významně přispěl k obnově evolučního institucionalismu. V návaznosti na Thorsteina Veblena tvrdí, že darwinismus lze interpretovat jako obecný metodologický přístup aplikovatelný na evoluci společnosti a jejích institucí. V předmluvě ke své knize *Vývoj institucionální ekonomie* Hodgson píše:

„Evoluční a darwinovský přístup ke společenskovědní teorii... nevysvětluje společenskovědní teorii na základě biologie. Zahrnuje množství úrovní reprodukce v sociální a rovněž v biologické sféře. Na různých úrovních existují různé reprodukční činitele a odlišné selekční jednotky. Obraz je komplikovaný a neredukovaný. Darwinismus se tedy na úrovni sociálně-ekonomické evoluce primárně uplatňuje prostřednictvím selekce sociálních struktur spíše než individuálních či biologických jednotek. Selekcce může na této vyšší úrovni občas působit proti silám genetické a individuální selekce“ (Hodgson, 2004, s. XV).

Hodgson nepovažuje darwinismus za ucelenou vyčerpávající teorii platící pro buňky i lidskou společnost. V jeho pojetí však může sloužit jako všeobecný rámec vysvětlení evoluce, do něhož budou zahrnovány zvláštní teorie věnované dílčí problematice. Podle Hodgsona je významnou předností darwinismu schopnost přesvědčivě kauzálně vysvětlit emergenci nových kvalitativních stránek sociálně-ekonomického vývoje, vznik nových institucí. Tento metodologický koncept nemá deterministickou povahu a nevyžaduje uniformitu, umožňuje variantní řešení sociálně-kulturního vývoje. V tomto smyslu je budoucnost otevřená a plná nejistoty. Hodgsonova reformulace darwinismu představuje jeden z přístupů, jež mohou sehrát při budování nového paradigmatu významnou úlohu. Její hlavní výhoda spočívá v tom, že vytváří rámec pro syntézu s postkeynesovskými i dalšími institucionálními směry a poskytuje dostatečný prostor pro interdisciplinární vysvětlení sociálně-ekonomických procesů.

Závěr

Mezi současnými institucionálními teoriemi bychom nesporně mohli nalézt mnoha dalších slibných koncepcí, které mají značný potenciál přispět k rozvoji nového paradigmatu v ekonomické teorii. Nové paradigma nebude zřejmě čistě institucionální, bude však s velkou pravděpodobností založeno na přesvědčivé institucionální teorii, která dokáže vysvětlit evoluci institucí i jejich úlohu v sociálně-ekonomickém vývoji. V tomto směru bude postupně třeba vypracovat nové učební texty pro výuku makroekonomie i mikroekonomie.

Literatura

- DAVIDSON, P. 1988. A Technical Definition of Uncertainty and the Long-Run Non-neutrality of Money. *Cambridge Journal of Economics*, 1988, vol. 12, s. 329-337.
- DAVIDSON, P. 1994. *Postkeynesian Macroeconomic Theory. A Foundation for Successful Economic Policies for the Twenty-first Century*. Cheltenham : Edward Elgar, 1994.
- DAVIDSON, P. 2002. *Financial Markets, Money and the Real World*. Cheltenham, U. K. and Northampton, USA : Edward Elgar, 2002.
- DOW, S. C. 1985. *Macroeconomic Thought. A Methodological Approach*. Oxford : Basil Blackwell, 1985.
- GALBRAITH, J. K. 1952. *American Capitalism: The Concept of Countervailing Power*. Boston : Houghton Mifflin, 1952.
- GALBRAITH, J. K. 1967a. *Společnost hojnosti*. Praha : Svoboda, 1967.
- GALBRAITH, J. K. 1967b. *The New Industrial State*. Boston : Houghton Mifflin, 1967.
- GALBRAITH, J. K. 1973. *Economics and the Public Purpose*. Boston : Houghton Mifflin, 1973.
- HODGSON, G. M. 1999. *Evolution and Institutions. On Evolutionary Economics and the Evolution of Economics*. Cheltenham, U. K. and Northampton, USA : Edward Elgar, 1999.
- HODGSON, G. M. 2001. *How Economics Forgot History. The Problem of Historical Specificity in Social Sciences*. London and New York : Routledge, 2001.
- HODGSON, G. M. 2004. *The Evolution of Institutional Economics. Agency, Structure and Darwinism in American Institutionalism*. London and New York : Routledge, 2004.

- HODGSON, G. M. 2006. *Economics in the Shadows of Darwin and Marx. Essays on Institutional and Evolutionary Themes*. Cheltenham, U. K. and Northampton, USA, Edward Elgar, 2006.
- LAWSON, T. 1994. Methodology. In Hodgson G., Tool M., Samuels W. (eds.): *Handbook of Evolutionary and Institutional Economics*. Aldershot : Edward Elgar, 1994.
- LAWSON, T. 1997. *Economics and Reality*. London and New York : Routledge, 1997.
- LAWSON, T. 2003. *Reorienting Economics*. London and New York : Routledge, 2003.
- MINSKY, H. 1975. *John Maynard Keynes*. New York : Columbia University Press, 1975.
- Minsky, H. 1980. Capitalist Financial Processes and the Instability of Capitalism. *Journal of Economic Issues*. June 1980, vol. 14, no. 2, s. 505-523.
- MINSKY H. 1982. *Can "It" Happen Again?* Armonk : Sharpe, 1982.
- MINSKY, H. 1986a. *Stabilizing an Unstable Economy*. New Haven : Yale University Press, 1986.
- MINSKY, H. 1986b. The Evolution of Financial Institutions and the Performance of the Economy. *Journal of Economic Issues*, June 1986.
- POLANYI, K. 2006.: *Velká transformace*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury 2006.
- SCREPANTI, E., ZAMAGNI, S. 2005. *An Outline of the History of Economic Thought. Second Edition*. Oxford and New York . Oxford University Press, 2005.
- VAN ZON, H. 2000. The Knowledge Economy, Information Society and the Less Favoured Regions in Europe. In: Kukliński, A. (ed.): *The Knowledge-based Economy. The European Challenges of the 21st Century*. Warsaw : KBN, 2000.

WILL THE INSTITUTIONAL ECONOMY BECOME THE 21ST CENTURY PARADIGM?

Milan Sojka
